

Tilburg University

Uitbreiding walhalla kapitaalverzekering met lijfrenteclausule

van Bijnen, H.P.M.

Published in:
Toekomstige Tijd

Publication date:
2011

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Bijnen, H. P. M. (2011). Uitbreiding walhalla kapitaalverzekering met lijfrenteclausule. *Toekomstige Tijd*, 30(3), 12-16.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Uitbreiding walhalla kapitaalverzekering met lijfrenteclausule?

Oud regime beleeft roerige tijden

Artikel 69 Wet op de inkomstenbelasting 1964. Onder deze naam zegt dit wetsartikel u wellicht weinig tot niets. Toch hebben we daar elke dag mee te maken in de uitvoering van Pré Brede Herwaardering lijfrenten. Begin dit jaar leek dat opeens anders te worden. Of toch niet...?

Historie

Lijfrenteverzekeringen afgesloten vóór de invoering van de Brede Herwaardering (pré BHW), ook wel kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausules genoemd, vallen veelal onder een gunstig overgangsrecht. Dat betekent dat de strakke en strenge eisen die in de huidige Wet inkomstenbelasting 2001 zijn opgenomen daar in beginsel niet voor gelden. In de opbouwfase was geen toets opgenomen wat inkomensgerelateerde aftrek betreft. Tegenwoordig voldoen deze verzekeringen niet aan de voorwaarden voor aftrek en zijn de premies die nu nog worden betaald (vanaf 1 januari 2001) niet meer aftrekbaar. Wat de uitkeringsfase betreft kan gesproken worden over een "walhalla"¹. En dat nog wel zonder enige strijd. Of dit laatste daadwerkelijk het geval is, is aan het einde van deze bijdrage te beoordelen.

Wanneer is sprake van een pré Brede Herwaardering-lijfrente?

Indien een premiebetalende lijfrenteverzekering is afgesloten voor of op 15 oktober 1990 en de premies nadien niet zijn verhoogd (los van een optieclausule) is hierop het overgangsrecht van toepassing. Hetzelfde geldt voor een op 31 december 1991 bestaande lijfrenteverzekeringen waarvoor na 31 december 1991 geen premies meer zijn voldaan.

Genieten van inkomsten

Zoals hiervoor al aangegeven zijn er meerdere mogelijkheden voor een verzekeringnemer/begunstigde als het gaat om het genieten van de inkomsten uit een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule. Er is geen sprake van

een beperking van de kring van gerechtigden voor de uitkeringen bij leven. Onder het huidige regime kan slechts de verzekeringnemer belastingplichtige als deze nog in leven is de uitkering uit een lijfrente ontvangen. Bij een kapitaalverzekering met lijfrenteclausule zijn er meerdere mogelijkheden. Uiteraard moet er wel dan wel rekening worden gehouden met eventuele schenkbelasting.

Mogelijkheden bij expiratie

Op het moment van expiratie heeft de begunstigde de volgende keuzes:

- Het kapitaal ineens tot uitkering te laten komen. Hierover is inkomstenbelasting verschuldigd maar geen revisierente.
- Het uitstellen van het maken van een keuze (overigens met behoud van het oude regime).
- Het aankopen van termijnen.

Bij het aankopen van de termijnen staat het de verzekeringnemer van de direct ingaande lijfrenteverzekering vrij om de begunstiging aan te passen en een ander aan te wijzen dan zichzelf. De termijnen worden dan in beginsel voor de inkomstenbelasting in aanmerking genomen bij de genieder. Tevens is er sprake van een schenking waarover schenkbelasting is verschuldigd. Deze schenkbelasting treedt terug op grond van een faciliteit in de Successiewet. De zogenoemde samenloopregeling. Van belang bij deze regeling is dat het verkrijgingsmoment voor de schenkbelasting en het heffingsmoment voor de inkomstenbelasting gelijk zijn aan elkaar.

¹ Is een speciale hemel, voorbehouden voor de gesneuvelden in de strijd. Voor de Vikingen was het sneuvelen in de strijd de hoogste eer die een man kon halen; de angst om een natuurlijke dood te sterven was zo groot dat veel mannen zich op het sterfbed lieten doorboren met speren. (bron: Wikipedia)

Doordat de uitkering in beginsel bij degene die hem ontvangt is belast, kan een tariefsvoordeel worden behaald. Aftrek van de lijfrentepremies kan namelijk in het verleden tegen een hoog tarief hebben plaatsgevonden (kon zelfs 72% bedragen) en de uitkeringen kunnen nu tegen een laag tarief worden belast. Juist voor gehuwden heeft de wetgever hiervoor een bepaling opgenomen in de wet om dit te voorkomen. Deze anti-misbruikbepaling wordt in het hierna volgende behandeld.

Schenking van het kapitaal ineens

Ook heeft de verzekeringnemer de mogelijkheid om vóór de expiratedatum de begunstiging aan te passen en het volledige kapitaal in een keer te schenken. Hierover is wel schenkbelasting verschuldigd. De samenloopregeling is hier niet van toepassing omdat over de verkrijging op dat moment geen inkomstenbelasting is verschuldigd maar wel schenkbelasting (het verkrijgings- en heffingsmoment zijn niet gelijk). De keuzes die hiervoor zijn opgesomd gelden dan ook voor de nieuwe verzekeringnemer.

Belastbaarheid lijfrentekapitaal bij uitkering ineens (niet zijnde afkoop)¹

Lijfrentekapitaal dat bij expiratie ineens wordt genoten door de begunstigde wordt tot het belastbare inkomen van de begunstigde gerekend tenzij:

De begunstigde is gehuwd	Belastbaar bij de echtgenoot met het hoogste persoonlijke inkomen
Begunstigde is minderjarig	Belastbaar bij ouder met het hoogste persoonlijke inkomen
Begunstigde is BV	Belastbaar bij verzekeringnemer
Begunstigde is goed doel	Belastbaar bij verzekeringnemer

¹ Bij afkoop wordt de afkoopsom altijd in de heffing betrokken bij de verzekeringnemer, danwel indien deze de premies niet in mindering heeft gebracht de echtgenoot met het hoogst persoonlijke inkomen.

*Helga van Bijnen, werkzaam als
fiscaal juridisch adviseur bij
Kenniscentrum Leven van Achmea
en verbonden aan de Tilburg
University.*

Belastbaarheid lijfrentekapitaal bij lijfrentermijnen

Lijfrentetermijnen behoren tot het belastbare inkomen van de begunstigde tenzij:

De begunstigde is gehuwd én de premies zijn in het verleden in mindering gebracht op het inkomen van de echtgenoot.	Belastbaar bij de echtgenoot met het hoogste persoonlijke inkomen.
Begunstigde is minderjarig	Belastbaar bij ouder met het hoogste persoonlijke inkomen
Begunstigde is BV	Belastbaar bij verzekeringnemer
Begunstigde is goed doel	Belastbaar bij verzekeringnemer

Anti-misbruik

Bij pré BHW lijfrenten was de regel (tot en met 2000) dat de aftrek van de premie plaatsvond bij de huwelijks-partner (inclusief geregistreerd partner) met het hoogste persoonlijke inkomen. Dat kon de verzekeringnemer zijn, maar dat hoefde niet per se. De heffing over de termijnen van pré-BHW lijfrenten vindt in beginsel plaats bij de ontvanger. Echter de anti-misbruikbepaling, artikel 69 Wet IB 1964, heeft bij verschuiving van de uitkering (dus uitkeringen naar de echtgenoot die niet de premies heeft afgetrokken), tot gevolg dat de uitkeringen worden belast bij de echtgenoot met het huidige hoogste persoonlijk inkomen. Bedenk dat de anti-misbruikbepaling strikt geldt voor echtgenoten en geregistreerd partners. Niet voor samenwonenden (wel of geen samenlevings-overeenkomst is niet relevant).

LET OP: Als de ontvanger van de uitkeringen in het verleden zelf de premies in mindering heeft gebracht en nu het laagste inkomen geniet van de echtgenoten, dan wordt de uitkering belast bij de ontvanger! Ook al is dat nu het lagere inkomen. Nu er geen verschuiving is van het inkomen, wordt aan de anti-misbruikbepaling niet toegekomen. Anders geformuleerd: het is dus niet zo dat de uitkering **altijd** wordt belast bij de echtgenoot met het huidige hoogste inkomen!

Commotie in de markt

Medio april 2011 verschenen de eerste berichten in de landelijke media dat de Belastingdienst een ander geluid liet horen. Blijkbaar was er dus wel een mogelijkheid om onder de werking van de anti-misbruikbepaling uit te komen? Een Nederlandse grootbank had daarvoor blijkbaar goedkeuring verkregen van de Kennisgroep Verzekeringsproducten van de Belastingdienst. Diverse media grepen dit feit aan om te schrijven over de mogelijkheden in het plannen van inkomensstromen en het daarmee realiseren van lagere belastingdruk.

Voor banken en verzekeraars speelde er echter een probleem. De goedkeuring was gegeven aan één grote

bank. Er was geen wetswijziging geweest. Er was geen nieuw beleid gepubliceerd. En er was bovendien ook geen signaal van het Ministerie of de Belastingdienst uitgegaan dat er een wijziging op dit gebied binnen de wet- en regelgeving was te verwachten. Dat vormt voor uitvoerders van lijfrenten een probleem.

Zoals één zwaluw geen zomer maakt, is één goedkeuring in de markt niet voldoende om te stellen dat er sprake is van een nieuw fiscaal beleid. De Belastingdienst is

bovendien niet degene die wet- en regelgeving maakt in dit land. Alvorens uitvoerders bereid zijn om advisering en procedures te gaan wijzigen (zorgplicht!), willen zij eerst meer zekerheid. En die was niet beschikbaar. Druk overleg binnen de markt met collega uitvoerders en de Belastingdienst was het gevolg. Was de goedkeuring voor een individuele verzekering gegeven, of betrof het een generieke goedkeuring vooruitlopend op een besluit of wetswijziging? Het bleef toch vooral bij veel vermoedens en (wets)interpretatie. Nieuwe wet- en regelgeving bleef uit, en daarmee zekerheid. Dat weerhield enkele banken er niet van om met het standpunt van de Belastingdienst de markt te benaderen.

Commotie in de markt – het vervolg

Eind juli 2011 werd de discussie nieuw leven ingeblazen naar aanleiding van artikelen in Het Financieele Dagblad. Hoewel in eerste aanleg om een andere reden. Een gerechtelijke uitspraak over een correctie door de Belastingdienst in de aangiften van twee echtgenoten na de afkoop van een pré BHW-lijfrente, werd aangegepen om opnieuw te publiceren over dit onderwerp. De discussie richtte zich op het heffingsgat dat dreigde te ontstaan. Immers de aftrek van de premies is genoten tegen een

hoog tarief in de (toenmalige) inkomstenbelasting – tot wel 72% – en de heffing over de uitkeringen gaat nu plaatsvinden tegen een (veel) lager tarief. Diverse elementen speelden door elkaar, maar het was aanleiding voor het Ministerie om de Belastingdienst op de vingers te tikken. Het ingenomen standpunt over de werking van artikel 69 ten aanzien van bancaire lijfrenten werd niet houdbaar geacht. Het Ministerie nam afstand van het standpunt van de Belastingdienst en gaf opdracht aan de Belastingdienst om voor uitvoering van de wet zorg te dragen.

Na deze openlijke discussie tussen het Ministerie en de Belastingdienst was duidelijk dat het tijdperk van artikel 69 nog niet ten einde was gekomen. De goedkeuring, zo deze er al écht was geweest, was alweer van tafel. Een merkwaardige situatie was het gevolg. Een niet officieel gepubliceerd standpunt werd in de media, opnieuw niet officieel, weer ingetrokken. Wat had de markt nu gehad, wat was het kwijtgeraakt en wat te doen met productie die in de tussentijd was afgesloten bij banken? Opnieuw onzekerheid in de markt.

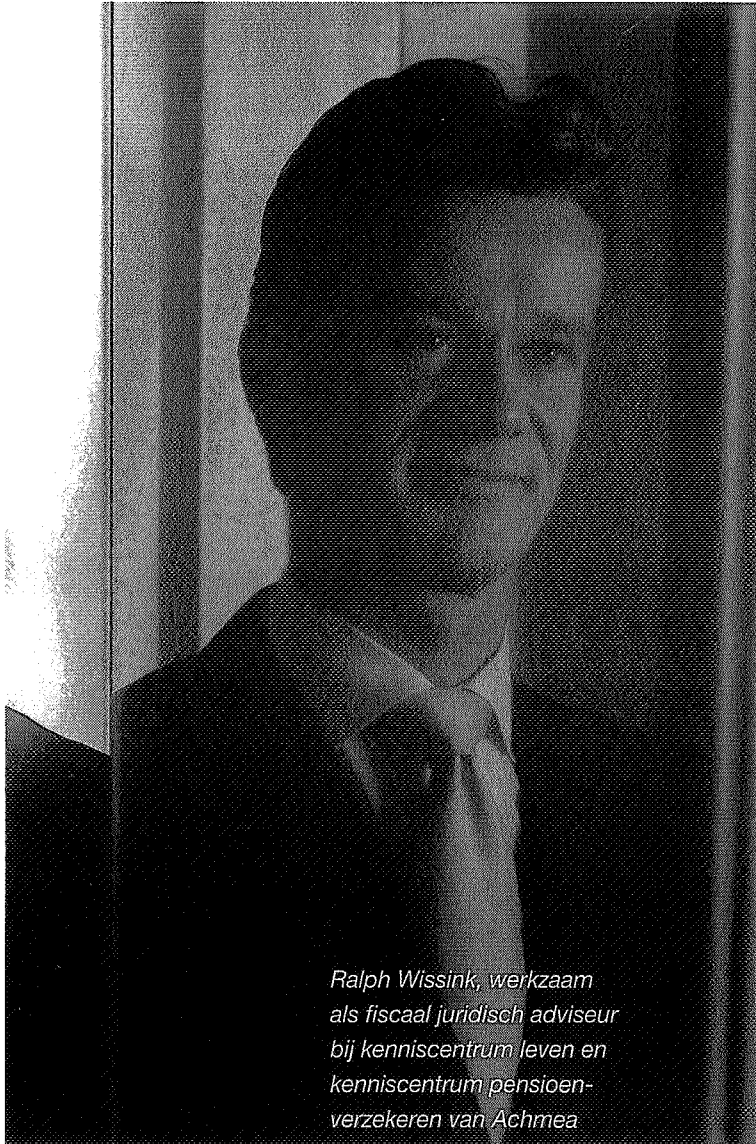
Verbond van Verzekeraars

De onrust in de markt is aanleiding geweest voor het Verbond van Verzekeraars om vragen te stellen aan het Ministerie van Financiën wat nu het officiële standpunt gaat worden van de Belastingdienst. Dat is voor veel verzekeraars – en adviseurs – uiterst relevant voor een goede advisering en uitvoering van mutaties. Het Verbond werd toegezegd dat in de loop van augustus 2011 een formeel standpunt zou volgen. Het Verbond wachtte verder af en zag voor zichzelf, of verzekeraars geen actieve rol weggelegd.

Nu de discussie zich heeft toegespitst op een verschil van inzicht in de wetstoepassing tussen de Belastingdienst en het Ministerie, is de reactie van het Verbond wel te verklaren. Maar de praktijk van alle dag is dat klanten en adviseurs vragen stellen aan verzekeraars en adviseurs over dit onderwerp. Men is op zoek naar zekerheid. Verzekeraars en adviseurs moeten zich realiseren, en doen dat gelukkig ook steeds vaker, dat zij een eigen zorgplicht hebben. Het feit dat de uitkomst van een discussie nog niet zeker is, maakt die plicht niet anders.

Wat doet Interpolis?

Interpolis heeft altijd medewerking verleend aan het wijzigen van de begunstigde van de pré BHW-lijfrente naar de echtgenoot met het laagste persoonlijke inkomen. Dat recht komt een verzekeringnemer immers toe. Maar een klant die vraagt of dat ook het gewenste fiscale effect gaat sorteren, moeten wij antwoorden dat de Belastingdienst op grond van het oude recht de mogelijkheid heeft een correctie in de IB-aangiften aan te brengen. Oftewel: de uitkeringen alsnog belasten bij de echtgenoot met het hoogste persoonlijk inkomen.

A black and white portrait of a man with dark hair, wearing a suit and tie, looking slightly to the right. The image is a halftone print.

Ralph Wissink, werkzaam als fiscaal juridisch adviseur bij kenniscentrum leven en kenniscentrum pensioenverzekeren van Achmea

De commotie in de markt is voor ons aanleiding geweest om vragen te stellen aan de Kennisgroep Verzekeringsproducten van de Belastingdienst. Was het gewijzigde standpunt ook te gebruiken voor een uitkerende lijfrente bij een verzekeraar? De Belastingdienst heeft ons toen bevestigd dat dit op zich mogelijk was, mits met goedkeuring van de inspecteur van de klant. Dat is ten opzichte van de bancaire variant een extra handeling voor de klant. Dat is gelegen in het feit dat de verzekerde variant niet valt onder de werking van de huidige wetgeving. Zonder een expliciete goedkeuring van de inspecteur is van rechtswege het oude recht van toepassing, en dus ook de anti-misbruikbepaling.

Het verschil levert wellicht meer werk voor partijen op, maar wij kunnen ons fiscaal vinden in de reactie van de Belastingdienst. Reeds bij aanvang van de discussie in de markt hebben wij geen wettelijke grondslag kunnen vinden voor het standpunt dat artikel 69 niet meer van toepassing zou kunnen zijn.

Het definitieve standpunt

Uiteraard hadden wij als verzekeraar graag gezien dat het initiële standpunt van de Belastingdienst ook van toepassing zou worden verklaard op de verzekerde variant. Maar een generieke goedkeuring voor het niet langer van toepassing zijn van artikel 69 was in onze visie niet realistisch. Bovendien is daar aanpassing van wetgeving voor noodzakelijk. De staatssecretaris heeft dan ook op 19 augustus 2011 een beleidsbesluit doen uitgaan waarin de goedkeuring is ingetrokken.

Met het besluit is duidelijk geworden dat een wetswijziging op dit vlak er voorlopig niet in zit. Dat is volgens de staatssecretaris ook niet nodig: artikel 69 is naar het oordeel van de staatssecretaris ook van toepassing is op een bancaire lijfrente.

Opgewekt vertrouwen

In het besluit bevestigt de staatssecretaris dat er klanten kunnen zijn die keuzes hebben gemaakt aan de hand van het standpunt van de Belastingdienst van april 2011. Deze klanten moeten er zeker van zijn dat de verzekeringen nu ook worden afgewikkeld volgens dat standpunt. Belastingplichten mogen immers vertrouwen ontlenen aan uitspraken van de Belastingdienst. Daarvoor wordt - onder voorwaarden - een goedkeuring gegeven in het besluit.

Klanten die in de periode 6 april 2011 tot 19 augustus 2011 een bancaire uitkerende lijfrente hebben aangekocht waarbij de echtgenoot met het laagste inkomen de uitkeringen geniet, worden niet geconfronteerd met een correctie in de aanslagen IB. Expiraties vóór 6 april 2011 vallen in beginsel niet onder deze goedkeuring. Als de klant echter een keuze heeft gemaakt voor een bancaire lijfrente in

voormeld tijdvak, en het expiratiekapitaal is vóór 19 augustus aan de bank overgemaakt, dan is de goedkeuring alsnog van toepassing.

Bovendien moet de klant zich zelf melden bij de eigen inspecteur vóór 1 januari 2012 om een beroep op dit goedkeurende besluit voor de toekomst vast te leggen. Daarbij moeten stukken worden overlegd waaruit blijkt wat de datum van expiratie is geweest (het onherroepelijk worden van de begunstiging op de polis) en het tijdstip waarop het expiratiekapitaal door de bancaire uitvoerder is ontvangen. Klanten moeten hier dus zelf actie voor ondernemen! Wij kunnen ons voorstellen dat adviseurs en bancaire uitvoerder klanten, uit hoofde van hun zorgplicht, de klanten daarbij gaan ondersteunen.

Ten slotte

Na de aanvankelijke commotie binnen de markt lijkt de rust nu te zijn wedergekeerd. Het besluit van de staatssecretaris is prettig voor de klanten die vertrouwen aan het standpunt van de Belastingdienst hebben ontleend bij het kiezen voor een bancaire lijfrente. Klanten die de goedkeuring in het besluit duurzaam willen vastleggen moeten vóór 1 januari 2012 in actie komen.

Maar vanuit een technisch fiscaal oogpunt is het besluit teleurstellend. Er zijn nog diverse vragen onbeantwoord. Wij kunnen ons niet voorstellen dat dit het laatste hoofdstuk was in de lange geschiedenis van artikel 69. Wordt vervolgd!

Terugkomend op de vraag of polishouders zonder strijd het walhalla bereiken denken wij dat zo nu en dan de strijd wordt aangegaan, maar dat speren en dergelijke nog niet aan de orde zijn. Van een tijdelijke uitbreiding mag wel worden gesproken. ●

Opbouwfase

- Aftrek mogelijk tot 2001, onafhankelijk van inkomen
- Wel beperking aftrek, in 2000 bedroeg de aftrek maximaal f 21.571 (EUR 9.788,50)
- Lijfrentepremieaftrek bij echtgenoot met hoogst persoonlijke arbeidsinkomen

Uitkeringsfase

- Geen beperking kring van gerechtigden, kan aan een ieder toekomen
- Geen minimale looptijd (buiten het moeten voldoen aan minimale sterftkans)
- Geen revisierente
- Gunstige Samenloopregeling schenkbelasting en inkomstenbelasting
- Problematiek anti misbruik artikel 69 Wet IB 1964
- Let wel: wél erfbelasting verschuldigd